

1. Ο πιο σπουδαίος ποιητής

Ο φίλος μου ο Γιάννης είναι ένας μικρομεσαίος από σχολική παιδεία –απόφοιτος Λυκείου– κι ωστόσο παιδί φανατικό για γράμματα. Διαβάζει μανιωδώς, παρακολουθεί ανελλιπώς τις λογοτεχνικές στήλες των εφημερίδων κι όλο ρωτάει «για να μαθαίνει». Κάθε τόσο προστρέχει στα φώτα μου και στη βιβλιοθήκη μου. Και βέβαια ούτε αυτά ούτε εκείνη μπορούν κάθε φορά να ανταποκριθούν στις περιέργειές του ή στη φιλομάθειά του.

— Είναι σπουδαία ποιήτρια η Α.;

— Όντως, πολύ καλή!

— Η καλύτερη των τελευταίων είκοσι χρόνων! Έτσι γράφει ο τάδες... Κι ύστερα από λίγο:

— Κι η Β. είναι σπουδαία ποιήτρια;

— Κι αυτή!

— Ποια είναι πιο σπουδαία; Η Α. ή η Β.; Διάβασα πως κι αυτή είναι η πιο καλή ποιήτρια των τελευταίων είκοσι χρόνων. Το γράφει πάλι ο τάδες.

— Δεν τις ζύγισα, Γιάννη!

Αλλά ο Γιάννης επιμένει:

— Κι ο Γ. είναι σπουδαίος ποιητής;

— Πολύ καλός κι αυτός!

— Τους άφησε πολύ πίσω τους άλλους, ε; Έτσι γράφει ο δείνα.

— Δεν ξέρω, Γιάννη! Δεν τους χρονομέτρησα.

Κι έπειτα πάλι:

— Κι ο Βαμβακάρης ήταν σπουδαίος ποιητής, ε; Κι ο Τσιτσάνης!...

— Αυτοί, Γιάννη, έφτιαχναν ωραία λαϊκά τραγούδια, ρεμπέτικα, που τα τραγουδούσαν στις ταβέρνες. Έπαιζαν και μπουζούκι. Έπειτα τα τραγούδια τους έγιναν της μόδας. Σήμερα τα τραγουδούν και τα χορεύουν στα σκυλάδικα οι λεφτάδες... Αλλά γιατί ρωτάς;

— Γιατί τους είδα σε μια ανθολογία με τους άλλους ποιητές μας, το Σολωμό, τον Κάλβο, τον Παλαμά, τον Καβάφη, το Σεφέρη, το Ρίτσο...

— Γιάννη μου, του λέω. Τι να σου πω; Γούστα είναι αυτά. Και με τα γούστα ό,τι θέλεις βγάζεις και λογαριασμό δε δίνεις.

Μα ο Γιάννης δεν έλεγε να το βάλει κάτω:

— Κι ο μεγαλύτερος σύγχρονος ποιητής είναι ο Σ., έτσι;

— Αυτό ποιος το είπε;

— Το έγραψε ο δείνα!

— Άκου, Γιάννη! του λέω. Μην ακούς τι λέει ο δείνας και τι γράφει ο τάδες μη σου πω και την ομοιοκαταληξία που λέγαν κάποτε και πουν πως έχω κι εγώ ποιητικές φιλοδοξίες και ζηλεύω – και εννοούσα βέβαια τους παλιούς σατιρικούς στίχους:

ΜΕΤΡΗΜΕΝΑ ΛΟΓΙΑ

*Και ο δείνας και ο τάδες
είναι όλοι μασκαράδες...²*

Άκου που σου λέω: Ο πιο σπουδαίος ποιητής της νεότερης Ελλάδας είναι ο Χατζησεχρέτης!

— Ποιος είναι αυτός; Ρώτησε ο Γιάννης, πανικόβλητος για την αμάθειά του.

— Αυτός που έγραψε την *Αληπασιάδα*! Ποίημα επίκαιρο, προφητικό για την εποχή μας! Κι αν θέλεις να ξέρεις, το 'λεγε συχνά ο Εγγονόπουλος, σπουδαίος κι αυτός ποιητής που οπωσδήποτε ήξερε περισσότερα κι από τον δείνα κι από τον τάδε κι από όλους τους άλλους. Γιατί ήταν και παθός!...

Κι ο φίλος μου ο Γιάννης έμεινε κατάπληκτος!

— Έτσι ε!

Ήταν το μόνο που ψιθύρισε.

9-7-1993

2....και ο συντάκτης του «Φωτός»
μασκαράς είναι κι αυτός!

Στίχοι του Σοφοκλή Καρύδη στην εφ. *Το Φως* (Έτος ιδρύσεως 1865) βλ. Μάριου Πλωρίτη, «Της σκηνης και της τέχνης», Καστανιώτης 1989, σελ.104.

2. Literatura somnifera (Φάρμακο κατά της αϋπνίας)

Θυμάστε που λέγαμε πως διαβάζοντας ένα καλό μυθιστόρημα ο αναγνώστης βλέπει τον κόσμο από μια νέα οπτική, την οπτική του συγγραφέα; Αφέλειες! Ο αναγνώστης, απλούστατα, δε βλέπει τίποτε, γιατί σ' ένα καλό μυθιστόρημα, μετά τις πρώτες σελίδες, τα μάτια του έχουν κιόλας κλείσει.

Θυμάστε που λέγαμε για τον Χένρυ Τζέιμς, τον σπουδαίο μυθιστοριογράφο και θεωρητικό της Λογοτεχνίας, που έγραφε πως το μυθιστόρημα έχει μονάχα μία υποχρέωση, να είναι ενδιαφέρον; Πάνε αυτά! Ιδέες των αρχών του αιώνα που μας χαιρέτησε, ξεπερασμένες πια στο σύγχρονο Παρίσι, το μοντέρνο, με τη γυάλινη πυραμίδα στην αυλή του Λούβρου και τα πολιτιστικά στέκια του Μπομπούρ. Από κει μας έρχεται το νέο μήνυμα: Πως το καλό μυθιστόρημα μια μονάχα υποχρέωση έχει: να μας διευκολύνει τον ύπνο! Το καλό μυθιστόρημα είναι ό,τι πρέπει για τις αϋπνίες, ένα κι ένα! Αντίθετα: όταν το μυθιστόρημα είναι ενδιαφέρον, τότε κινεί την περιέργεια –ας πούμε, για να δεις τι θα γίνει παρακάτω– κι αυτό μπορεί να σ' αφήσει άυπνο όλη τη νύχτα. Είναι ένα κακό μυθιστόρημα!

Πάνε λοιπόν κι εκείνα που έγραφε ο Λογγίνος (Ψευδο-Λογγίνος ήταν άλλωστε!) στο περιλάλητο δοκίμιο *Περί Υψους*, για την αποτίμηση των λογοτεχνικών έργων, πως «η των λόγων κρίσις πολλής εστι πείρας τελευταίον επιγένημα». Τώρα η κρίση έρχεται αμέσως, το πρωί της επόμενης μέρας, και μετριέται με τις ώρες που έχεις κοιμηθεί: όσο νωρίτερα σε πήρε ο ύπνος, τόσο καλύτερο το μυθιστόρημα που τον συνόδεψε.

Έτσι εξηγούνται μερικά πράγματα. Και πρώτα πρώτα έτσι εξηγείται αυτό που λένε για τον Μεγαλέξαντρο, πως κοιμόταν πάντα με την *Ιλιάδα* κάτω από το μαξιλάρι του, το φημισμένο μυθιστόρημα, το μπεστ σέλλερ, να πούμε, της εποχής του: για να τον παίρνει γλυκά ο ύπνος εκείνες τις ατέλειωτες ανατολίτικες νύχτες της χλιδής και της απραξίας.

Έτσι εξηγείται γιατί τα μυθιστορήματα γίνονται όλο και πιο ογκώδη. Στην αγχώδη εποχή μας, που επόμενο είναι να πάσχει από αϋπνίες, είναι φυσικό να αυξάνονται οι δόσεις του υπνωτικού. Έτσι εξηγείται ακόμη η απορία μερικών αφελών ή αθεράπευτα ρομαντικών και ξεπερασμένων, που αναρωτιούνται γιατί οι εκπομπές για το βιβλίο προγραμματίζονται από τα κρατικά κανάλια για τις μεταμεσονύκτιες ώρες (η ανευθυνότητα των ιδιωτικών φαίνεται και από το ότι καταργήσανε εντελώς τις δικές τους). Και έχει τράτο η υπόθεση: Χρειάζονται, λέει ο ερμηνευτής της νέας θεωρίας, κάπου τρία χρόνια, ώσπου να φανούν τα υπνο-

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

φόρα αποτελέσματα του βιβλίου στον ελληνικό λαό, επειδή είναι εκ φύσεως ξύπνιος και εκ παραδόσεως ξενύχτης. Τον τέταρτο χρόνο έρχονται οι εκλογές και τότε το πράγμα δείχνει αν κοιμούνται οι ψηφοφόροι, δηλαδή αν διαβάζουν, ή όχι.

Και τέλος, έτσι εξηγείται γιατί οι ανήσυχοι Έλληνες, που εκ παραδόσεως ξενιτεύονται, όπου και να πάνε, στο τέλος ξαναγυρίζουν στην πατρίδα τους, σαν τον Οδυσσέα, με τόσες γνώσεις και τόση πείρα που αισθάνονται την ανάγκη να τη μεταδώσουν στους αταξίδευτους ιθαγενείς: πως «είναι γλυκός ο ύπνος μόνον όταν κοιμώμεθα εις την πατρίδα»!

23-5-1994